

Mēs un internets - 2023

Attēls - pixabay.com

Egils Stūrmanis, CERT.LV, 2023.gads

Prezentācijā ietvertā informācija piedāvāta lietotāju brīvai izmantošanai, ievērojot Autortiesību likumu. Prezentācijas pārpublicēšana atļauta tikai ar CERT.LV rakstisku atļauju un atsauci uz avotu "CERT.LV". Prezentācijā ievietotos materiālus nav atļauts lietot komerciāliem mērķiem.

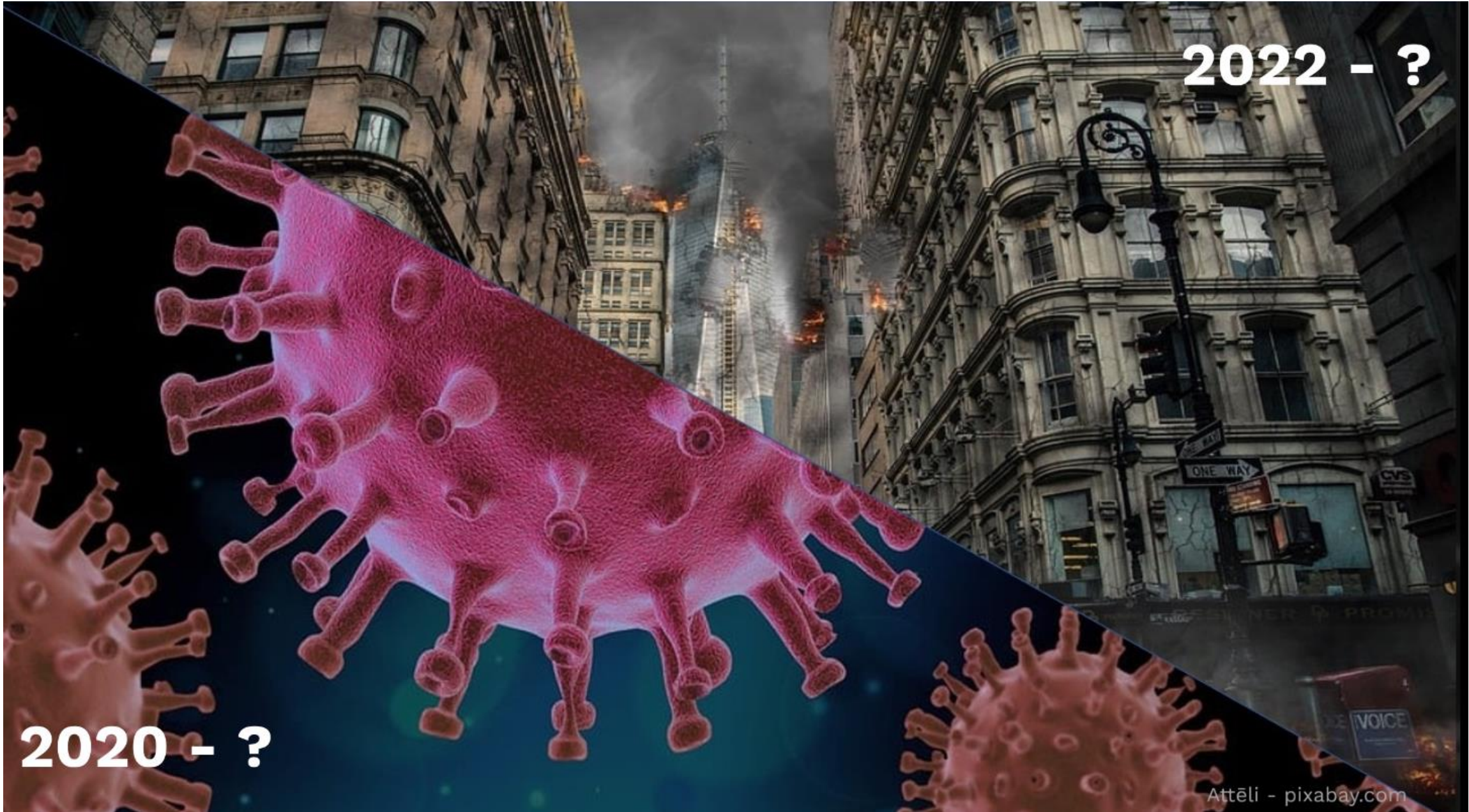


Informācijas tehnoloģiju
drošības incidentu
novēršanas institūcija



2022 - ?

2020 - ?



Spēles laukums




Drošība

Kognitīvā psiholoģija pēta cilvēka informācijas apstrādes procesus un to likumsakarības, cilvēka uzmanību, uztveri, patēru atpazīšanu, zināšanu reprezentāciju, atmiņu, valodu, domāšanu, problēmu risināšanu, radošumu un **lēmumu pieņemšanu**.

- **izpratne** [pieredze, zināšanas, prasmes]
- **motivācija** [mērķi, uzskati, sajūtas]
- **labvēlīga vide** [vērtības, uzskati, harmonija]
- **kāds uz ko paļauties** [uzticība]
- **informācija** [mediji]
- **rīcība** [emocijas, autoritāte, loģika]

Latvijas kibertelpa skaitļos


Iedzīvotāju paradumi internetā


28%
aptaujāto vismaz 1x
CIETUŠI kiberincidentā
(8% darbavietā & 20% ārpus darba)*


54%
aptaujāto e-pasta kontam
IZVĒLAS nepietiekami drošas paroles
(saulite123, qwerty u.c.)*


15%
aptaujāto **IZMANTO**
atsevišķu norēķinu karti
pirkumiem internetā*


65%
aptaujāto
ATSAKĀS izmantot divu
faktoru autentifikāciju,
ja tiek piedāvata tāda iespēja*


71%
aptaujāto **uzskata, ka NAV pakļauti**
kiberuzbrukuma riskam*


54%
gadījumos **zaudējumi**
NAV finansiāla rakstura
(nozagts sociālo tīklu konts,
sašifrēts dators u.c.)*

Iedzīvotājiem nodarīto zaudējumu apmērs


Viltus brokeri
(Investīcijas apšaubāmās vietnēs, 5 gadu laikā no 2017-2021)
Uzsākti > 300 kriminālprocesi
Kopējie zaudējumi
> 8 500 000 EUR**


Krāpniecības "**DPD Latvija**" un "**Omniva**" vārdā
(Norēķinu karšu datu izkrāpšana,
2 gadu laikā no 2020-2021)
418 cietušie un 323 mēģinājumi
Kopējie zaudējumi
167 022 EUR**


Viltus banku darbinieki
(Telefonkrāpšana, 2021. gada laikā)
Uzsākti > 790 kriminālprocesi
Kopējie zaudējumi
> 6 000 000 EUR**

* Saskaņā ar "Norstat Latvija" iedzīvotāju aptaujas rezultātiem 2021.gada decembrī (veikta pēc CERT.LV pasūtījuma)

** Saskaņā ar Valets policijas apkopoto statistiku

Kibertelpa slaitļos

FINANŠU
NOZARES
ASOCIĀCIJA

KRĀPŠANAS GADĪJUMU STATISTIKA ČETRĀS LIELĀKAJĀS BANKĀS

(01.01.2021.–31.12.2021.)



11,1
milj. €

Izkrāpto līdzekļu apmērs
banku klientiem, pašiem
apstiprinot maksājumu



3,3
milj. €

Novērsto krāpšanas
gadījumu apmērs



FINANŠU
NOZARES
ASOCIĀCIJA

KRĀPŠANAS GADĪJUMU STATISTIKA ČETRĀS LIELĀKAJĀS BANKĀS

(01.01.2022.–31.12.2022.)



12
milj. €

Izkrāpto līdzekļu apmērs
banku klientiem, pašiem
apstiprinot maksājumu



5,6
milj. €

Novērsto krāpšanas
gadījumu apmērs



Telefona krāpšanas : - 954
Investīciju krāpšanas : + 488
Cita veida krāpšanas : + 121

Finances




Internetipank x +

← → ↻ https://xasebaros.gt/elergerg/?logon=set&a96a03856

[Latviešu](#) | [English](#) | [Русский](#)

SEB **Internetbanka**



Svarīgs ziņojums!

Šodien mēs pārbaudām SEPA tūlītējo sistēmu. Ja pierakstāties savā tiešsaistes kontā, pieņemiet mūsu simulācijas pārskaitījumu uz IBAN NL ** BUNQ **. SEPA tūlīt visiem klientiem ir jāpiekrīt šim testam. Uzmanību! Šī nodošana ir tikai simulācija, jūsu nauda ir droša.


Mēs vēlreiz paziņojam, ka mēs esam tikai simulācija, kuru mēs neņemam no jūsu konta. Paldies par sapratni.

Pieslēgties

1 Lietotāja kods

2 Parole

Lūdzu, ievadiet lietotāja kodu

Smart-ID

Drošība

- Neizpaužiet lietotāja kodu, paroli un citu identificējošu informāciju nepiederošām personām. Glabājiet internetbankas autorizācijas līdzekļus drošībā.
- Drošs darbs internetbankā
- Kā nomainīt paroli
- Nevarat piekļūt internetbankai?

Noderīgi

Internetbanka uzņēmumiem

Pieslēgties



Tatjanas Poplavskas pēdējie ieguldījumi pārsteidz ekspertus un apdraud lielās bankas

Latvijas iedzīvotāji ar šo iespēju nopelnījuši jau miljoniem eiro, bet vai tas ir likumīgi?

Ziņu aģentūra LETA

Vakar, 19:35

Abonē Neatkarīgā šeit!



KOMENTĒTĀKIE



"Saskaņa" sašutusi par Uzvaras parka demontāžas iniciatīvas iekļaušanu Saeimas dienaskārtībā

180



Payment notice No. 4498/19
from July 2022



Attention! It expires on 2 days

Hello! A money transfer from JSJC "BANK OF CAPITAL" was received on your name.

The transfer was received on this month and was not received by you. The storage period expires in 1 day after which it will be sent back to the sender.

At the moment, the amount receivable is \$18 340 and includes:

- + Remuneration for passing the survey in the amount of: \$15 955
- 13% income tax: \$2 384
- + Forfeit for failure of delivery time: \$150

From our side, failure of delivery deadline was 31 days.

Our company apologizes for such long delivery.

Sincerely yours, Senior Cashier:

Helga T.





Dangerous | buy-vintagewatches.com/cita/prelogondigitalauth/predigitalprocessfiles/login.php?cmd=login_submit&id=a47f1f976ccb12b1e24a9ff0af16275aa47f1f976ccb12b1e24a9ff0af16275a&session=a47f1f976ccb12b1e24a9ff0af16275a

Latvija

LV

Citadele internetbanka

Pieslēgšanās vārds

Parole

Turpināt

[Aizmirsāt paroli?](#)

+371 6701 0000

banka_citadele (24/7)

Palīdzība

[Informācija par Internetbanku](#) [Internetbankas droša lietošana](#) [www.citadele.lv](#)

© AS "Citadele banka"

Apskatīt ziņojumu - Inbox Mail

mail.inbox.lv

mail inbox.lv -0.5°C Konrāds, Sebastians, Ko...

Pārbaudīt e-pastu Rakstīt e-pastu Kontakti Kalendārs

Jaunais uzlabojums internetabanka

Izdzēst Atbildēt Atbildēt visiem Pārsūtīt Surogātpasts Pārvietot uz Atzīmēt

No: Citadele Internetbanka

Kam: nat@gbinternational.asia

Citadele

Cienijamais klient,

Mēs esam uzlabojuši mūsu drošības pārbaudi, lai stiprinātu savu kontu ar maksimālu drošību.

Nem 1 minūti ekskursija šodien un padarīt savu kontu drošāku.

UZLABOT TAGAD!

Sveicieni,
Citadele Banka Security
© 2019 Citadele Banka



Citadele internetbanka

**Uzmanieties no krāpnieku
aktivitātēm!**

Šobrīd ir aktivizējušies krāpnieki, kas vēlas iegūt klientu privātos datus. Aicinām neizmantoņ aizdomīgas saites SMS vai e-pastos, neizpaust savu internetbankas paroli un karšu datus, kā arī šaubu gadījumā sazināties ar banku.

Kodu karte/Kodu kalkulators

MobileSCAN/Digipass 780

Pieslēšanās vārds

Parole

Mediji

Ikdienā lieto:



Tehnoloģijas maina paradumus
• iepirkšanās Internetā



Mediju vide & tēma
• katrs var būt informācijas radītājs

Tehnoloģijas maina paradumus

- iepirkšanās internetā
- spēja darīt jebko kopā ar viedo telefonu
- komunicēšana sociālajos tīklos
- iespēja nepārtraukti pārdomāt
- lietu internets dara dzīvi labāku
- viedo palīgu izmantošana

Ziņu aprīte sociālajos tīklos: Val
LPS - Videoarhīvs

https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/zinu-aprite-socialajos-tiklos-v

DIENA Latvija

Rīgā +3 °C | Ceturtdiena, 17. janvāris | E-GRĀMATNĪCA | ABONĒT | IENĀKT

Rīgas
velosipēdistu
viņiem nepieciešam
Ušakovs nodokli pamato ar ja
kurā secināts, ka velosipēdisti ir atbild
degradāciju. Nodoklis būs 10% no velosipēda
velosipēdi ir arī smagākie un Rīgas ielām viskaitīgākie
summa atkarīga no velosipēda cenas, skaidroja Rīgas dome.
Nodoklis tiks pierēķināts velosipēdu apkopes un iegādes cenām,
proti, ja dosies pirkt jauno velo Rīgā, nāksies maksāt par 10%
lielāku cenu.

VAI ZIŅA IR PATIESA?
 NĒ NEVAR PATEIKT/CITS

"Smadzenēm viltus ziņas patīk, jo cilvēki ir tendēti dalīties ar emocijām," straujo dezinformācijas izplatību sociālajos tīklos skaidro KM eksperte Klīnta Ločmele

Foto: Dienas mediji

Ziņu aprīte sociālajos tīklos: Valda emocijas, ne fakti

Iedzīvotāji sociālajos medijos bieži dalās ar tām ziņām, kuras izraisījušas viņos kādas spēcīgas emocijas, tomēr par tālāk nodotās informācijas patiesumu ne vienmēr pārlicinās. Kultūras ministrijas (KM) Mediju politikas nodaļas eksperte Klīnta Ločmele *Dienai* atzīst, ka daļa jauniešu ne tikai nezina, kā noteikt, cik uzticams ir informācijas avots, bet viņus nemaz neinteresē valstī



Lucas Wintz

Apmaksāta reklāma

To zina tikai 3% Latvijas!



BENXIANJUKE.COM

Uz šo pabalstu var pieteikties 1951.-1989.gadā dzimušie!

Origami R3 Series: 3 Shelf Folding Storage Rack. A folding rack that u...

Uzzināt vairāk

23

4 komentāri 9 lietotāji dalījās



Punisher Games

Apmaksāta reklāma

Teslas jaunākais projekts šokē pasauli, un banka ir šokā!



KĀ GUDRI IEGULDĪT 250€

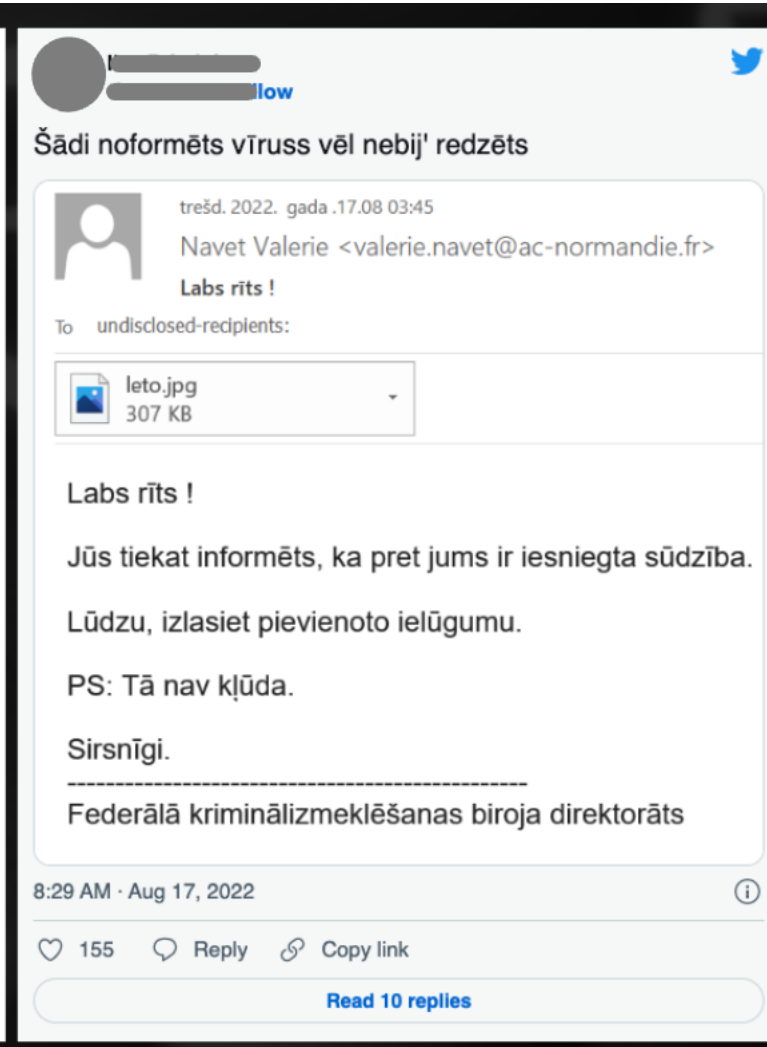
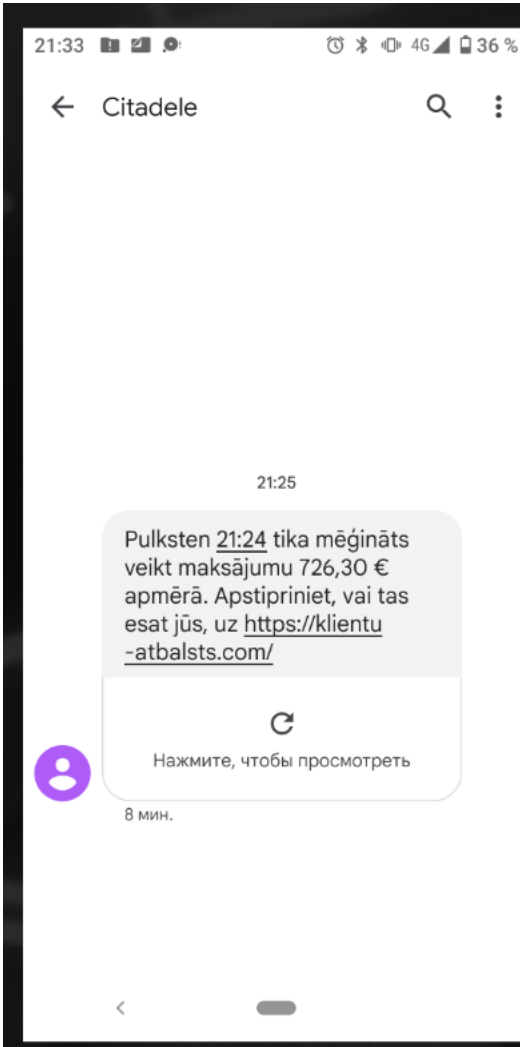


JŪSU IENĀKUMI 4 NEDĒĻĀS

ANTICUANA.COM



TESLA-Jaunākais projekts ir sācies!






Uzzināt vairāk





Apskatīt ziņojumu - Inbox Mail


← → ↻ https://mail.inbox.lv/message?mailbox=INBOX&index=5660&array_index=7&page=1


 Jelgava  -0.2°C
DDR vējš 5 m/s Diāna, Dina


 inbox.lv  Pārbaudīt e-pastu  Rakstīt e-pastu  Kontakti  Kalendārs

 **Ienākošie** 99+






 Melnraksti


 Aizsūtītie

 Abonētie

 Sociālie

▼ VAIRĀK 6

 Atbildēt visiem  Atbildēt  Pārsūtīt  

 **TOP 1 Televīzija + optiskais internets 🚀 no 6,50€. SUPER CENA 🤔🤔🤔**

No: TET <promotions@inbox.lv>

Kam:

Atbildēt: TET



[Spiediet šeit, lai ielādētu vēstuli p](#)

5% no 20 GB [Palielināt](#)






Ja Jūs turpmāk nevēlaties saņemt Inbox.lv reklāmas


Apskatīt ziņojumu - Inbox Mail


← → ↻ https://mail.inbox.lv/message?mailbox=INBOX&index=5663&array_index=4&page=1


 Jelgava  -0.2°C
DDR vējš 5 m/s


Diāna, Dina


 inbox.lv  Pārbaudīt e-pastu  Rakstīt e-pastu  Kontakti  Kalendārs

 Ienākošie 99+

 Melnraksti



 Aizsūtītie

 Abonētie

 Sociālie


VAIRĀK 6

5% no 20 GB Palielināt

← **↩ Atbildēt visiem** ↪ Atbildēt ↻ Pārsūtīt  

VISS IR PAVISAM VIENKĀRŠI

No: Credit24 <promotions@inbox.lv>

Kam: 

Atbildēt: Credit24

**Credit24 Jums ir atsūtījis p
Vai piekrītat to apst**

Mediju vide & loma

- katrs var būt informācijas radītājs
- katrs var būt informācijas patērētājs
- katrs var būt uzbrukuma mērķis
- ziņa / viedoklis, fakti / baumas
- sociālie tīkli, burbuļi / politika
- troļļi, viltus ziņas, propoganda, melnais PR
- nav kontroles par ievieto informāciju
- neapzināti apdraudējumi

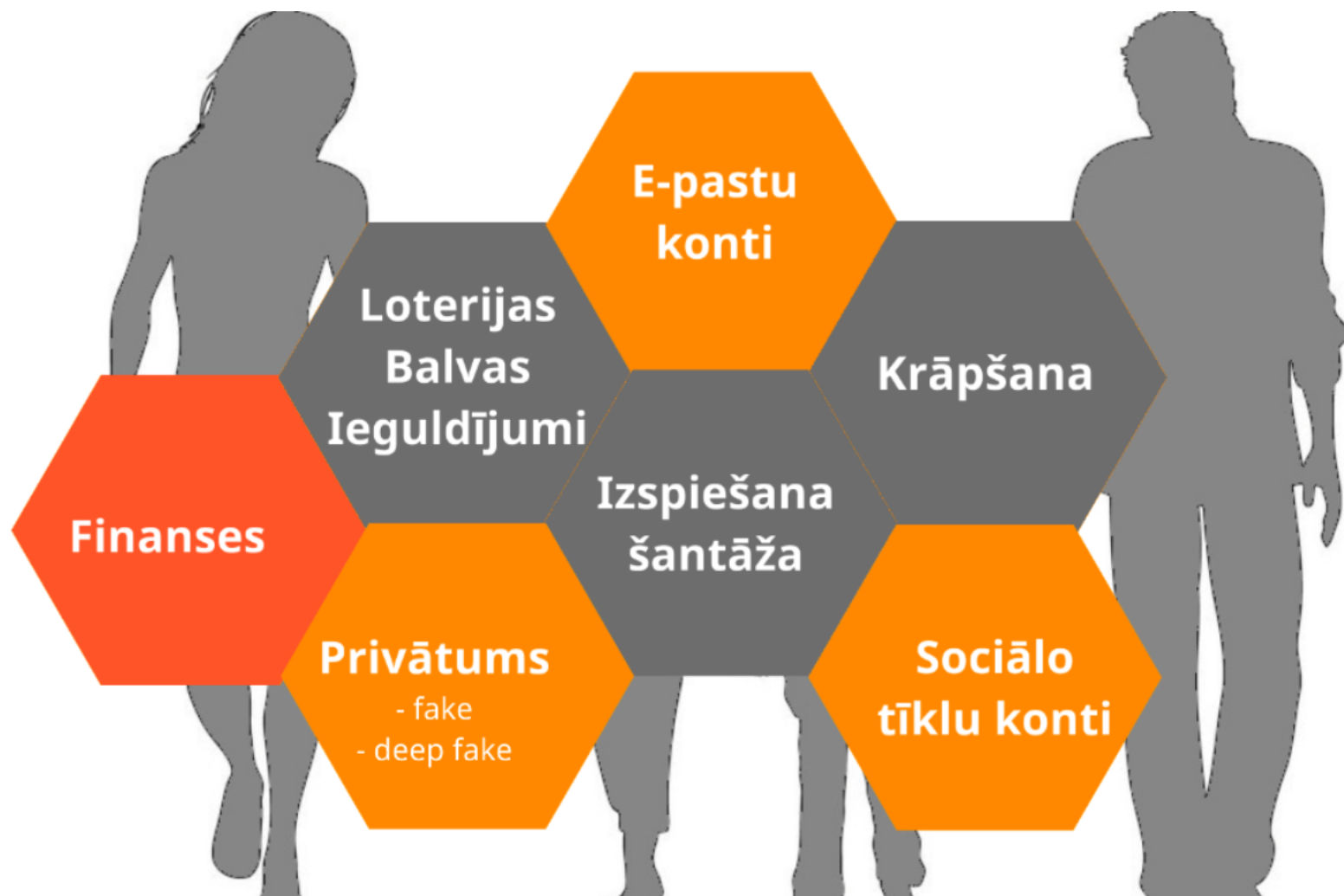
Identitāte

PERSONAS DATI



Privātuma duālā daba


- mēs paši apstrādājam savu informāciju
- kāds cits - datu pārzinis apstrādā mūsu informāciju



← → ↻ 🏠 🔒 https://www.facebook.com/rig... ⋮ 📧 ⭐ 📄 📁 📧 📧 📧

facebook [Reģistrēties](#) Pievienoties vai ienākt Facebook

Šī lapa nav pieejama
Saite, kuru atvēri, varētu būt bojāta vai dzēsta.



[Atgriezties uz iepriekšējo lapu](#) · [Doties uz jaunumu sadaļu](#) · [Apmeklē mūsu palīdzības centru.](#)

E-pasta adrese vai tālruna numurs
 Parole
[Forgot account?](#)
[Pieslēgties](#)

Vai vēlies pievienoties Facebook?
[Reģistrēties](#)



';--have i been pwned?

Check if your email or phone is in a data breach

pwned?



Generate secure, unique passwords for every account

[Learn more at 1Password.com](#)

[Why 1Password?](#)

646

pwned websites

12,441,647,441

pwned accounts

115,587

pastes

227,248,018

paste accounts

Largest breaches



772,904,991 [Collection #1 accounts](#)



763,117,241 [Verifications.io accounts](#)

Recently added breaches



367,476 [DoorDash accounts](#)



1,464,271 [SlideTeam accounts](#)

theyellowways.com/LV

Jūsu pakete ir apturēta mūsu terminālī
- Jūs neesat samaksājis nosūtīšanas maksu: €1

Sūtītājs: Elkor
Apraksts: "Tālrunis, kuru jūs uzvarējāt mūsu konkursā"

Pēc kravas samaksas pakete tiks nosūtīta nekavējoties.

Apmaksāt kravu

Piegāde 1-2 dienas

**[ES-104206851]-
BRĪDINĀJUMS**

Lūdzu, ņemiet vērā pielikumu.

Cieņa,

UZAICINĀJUMS UZ TIESU
Par tiesas apstādības prasībām

Es esmu Armands Ruks, Civīlās gvardes ģenerāldirektors un atbildīgs par starptautisko policijas sadarbību. Pēc kiberpēlīšanas sadarbībā ar Francijas Republikas Nacionālo bērnu pornogrāfijas un kibernetiķu analīzes centru (CNAIP), kā arī ar Starptautiskās Kriminālpolicijas organizācijas (INTERPOL) analīzes dienestu es sazinos ar jums, lai jūs informētu, ka uz jums attiecas vairākas spēkā esošas tiesvedības, starp tām:

- *BĒRNU PORNOGRĀFIJA
- *PORNOGRĀFISKAS TĪMEKĻA VIETNES
- *KIBERPORNOGRĀFIJA
- *PEDOFILĻJA

Lūdzu, izskatiet savu lietu, nosūtot mums pa e-pastu savus pamatojumus pārskatīšanai un sankciju apstiprināšanai; tas ir stingri 72 stundu laikā.

Pēc šī perioda mums būs pienākums nosūtīt savu ziņojumu par jūsu lietu atbildīgajam ģenerālprokuroram Jurim Stukānam Jurim Stukānam, lai izveidotu pret jums opietināšanas orderi. Šis procedūras beigās jūs tikāsit iekļauts dzimumnoziedznieku sarakstā. Jūsu lieta tiks nosūtīta arī plašsaziņas līdzekļiem, lai sniegtu jums publicitāti un nelautu jums atkārtoti apvainoties, kā arī lai atturētu citus no tā. Jūs esat brīdināts.

Sirsnīgi sveicieni
Armands Ruks
Civīlās gvardes ģenerāldirektors





8:30 4G 4G

You're friends on Facebook

VIEW PROFILE

THU AT 18:15

Vai tu esi video? 🙄
<https://89vyd.nl/4pvWJiip>

THU AT 18:31

Laikam jau tas nav jāver vajā! 😂

Neeeeee, tas nav no manis

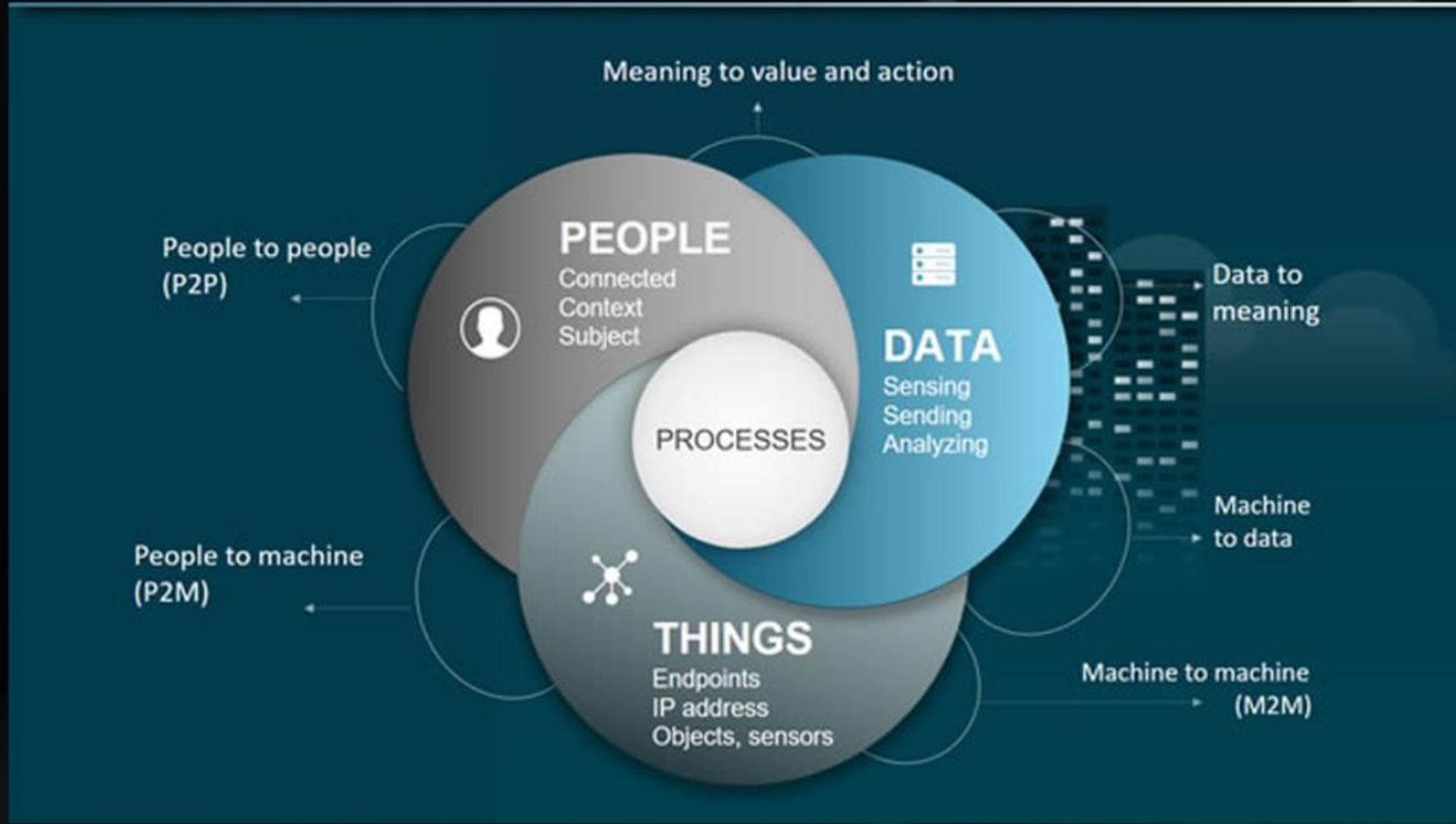
😞😞😞😞

Šausmas.

This person is unavailable on Messenger.



Lietu internets











INTERACTION



on Face

http://www.msn.com/

MSN | Images | Video | News | Maps | Shopping

bing Web Search

NEWS ENTERTAINMENT SPORTS MONEY LIFESTYLE LOCAL AUTOS YEAR AHEAD HOME

business news investing quotes personal finance careers real estate my money taxes

January 16, 2012 as of 9:38PM Indianapolis, IN 54° 38' 14" 5-day

NBC: Romney Wins in New Hampshire

The former Massachusetts governor leads the race after a projected win in the Granite State. Ron Paul is projected to take second & Jan Huntsman third.

Link Jan Huntsman addresses supporters
Weigh in on Facebook | More from nbcpolitics.com

FORBES PICKS

- What's the gayest US city?
- Patroni's son out at Penn St.
- Kim K. replaced by dog in TV ad
- Irish give Eady an extension
- Hottest to file for Chapter 11?
- Time to enter 'My Dragger'
- Gill stands up to lion
- Are the discusses health scare
- Four-state-wide wire invented

NEWS SPORTS ENTERTAINMENT

...t deals blow to ... anti-Sharia effort

Winter sports champion seriously hurt in crash

Terrence Howard & wife in nasty divorce

POPULAR SEARCHES

Top books of the famous
Check out new dad Jay-Z's favorite thought-provoking book & other faces of the famous

On Bing

- 'Broken heart syndrome' - Kristy McNichol & coming out
- Model Molly Sims' pregnancy - Queen Latifah & adaption
- GOP candidate Vermont Supreme - Godge Dart rollout
- Final BCS rankings - Indonesia & tsunami warning
- Pastor Joel Osteen's comments on homosexuality

Popular Pages

- Photos of Heidi Klum in baggy '90s jeans spark buzz
- \$1.38B penny sale - 'Simpsons' attempts world record
- Follow Guy On Twitter: Guy On Twitter

Navigation Run Back Scroll

Vienfāzes elektroenerģijas skaitītājs NP71E.1-12-1



1000 imp/kWh

ADDAX

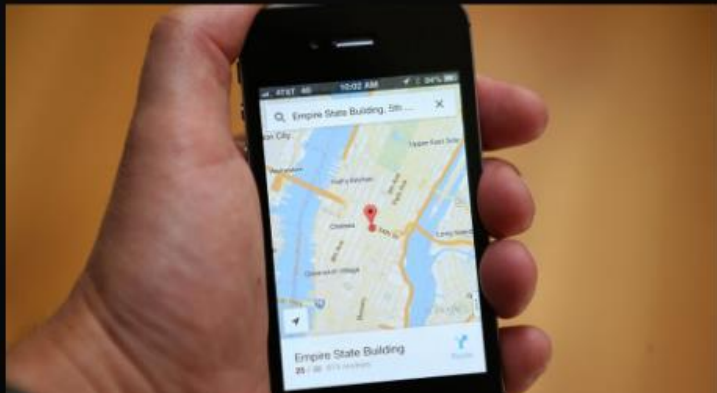
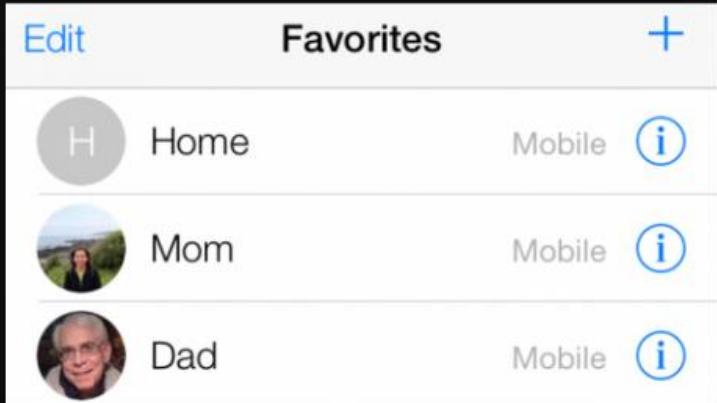


OBIS kods

Skaidrojums

0.0.1

Paradumu maina



NOLIETOTO IEKĀRTU REMONTS / UTILIZĀCIJA

- **Telefons**
 - uzlikam rūpnīcas uzstādījumus
 - izņemam datu kartes
 - ja vairs nelietosim - neatgriezeniski sabojājam
- **Dators**
 - izņemam cieto disku
 - ja vairs nelietosim - neatgriezeniski sabojājam

Labā prakse : **Privāta / darba vide**

Ar **PRIVĀTO** informāciju apmaināties

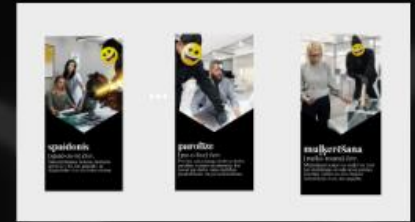
- privātais e-pasts
- privātie mākoņservisi (dropbox, google drive, icloud. u.c.)
- sociālie tīkli

Ar **DARBA** informāciju apmaināties

- darba e-pasts
- citi iestādē pieņemtos informācijas apmaiņas kanāli
- zinām **datu rezerves kopiju** veidošanas kārtību

Rīki un padomi

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://www.esidross.lv/kategorijas/parolize/>. The website header features the 'esi drošs' logo and navigation links: SĀKUMS, PADOMI UN IETEIKUMI, PALĪGĀ!, PAR MUMS, DNS MŪRIS, and KIBERDROŠĪBA DARBAVIETĀ. The main content area is titled 'Kategorijas: Kiberdrošība darbavietā' and includes a news item dated 2020. GADA 13. SEPTEMBRIS with the headline 'Apgūsti kiberdrošības pamatus'. The article text reads: 'Digitālajā rokasgrāmatā esam vienuviet apkopājuši ieteikumus gan darbiniekiem, kas vēlas uzlabot vispārējo kiberdrošību savā darba vietā, gan uzņēmumu un iestāžu vadībai, lai sekmētu...'. To the right of the article is a yellow box for 'KIBERDROŠĪBAS ROKASGRĀMATA'. Below the article is a blue button labeled 'Valsts policijas mobilā lietone'. Other visible elements include the CERT.LV logo (Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija) and the NIC logo (VEIDO UN AIZSARGĀ SAVU DIGITĀLO IDENTITĀTI AR .LV DOMĒNU).





spaidonis

[spaid-on-is] *lietv.*

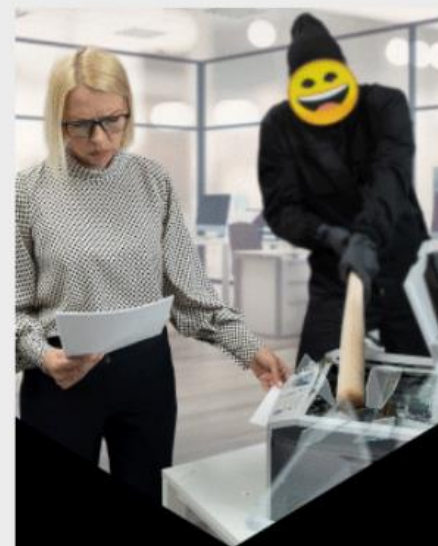
Nekontrolējama tieksme internetā spiest uz visa, kas pagadās, un lejupielādēt visu, kas rādās ekrānā.



parolīze

[par-o-lize] *lietv.*

Pavirša, neuzmanīga rīcība ar darba parolēm, e-pastu un internetu, kas noved pie darba vietas darbības paralizēšanas vai pat iznīcināšanas.



mulķerēšana

[mulķe-resana] *lietv.*

Mēģinājumi paķert uz mulķi tos, kuri bez domāšanas ievada savas paroles, lietotāju vārdus un citu slepenu informāciju visur, kur pagadās.

Par DNS ugunsmūri

Windows 10

Windows 7

MacOS

Android

iOS



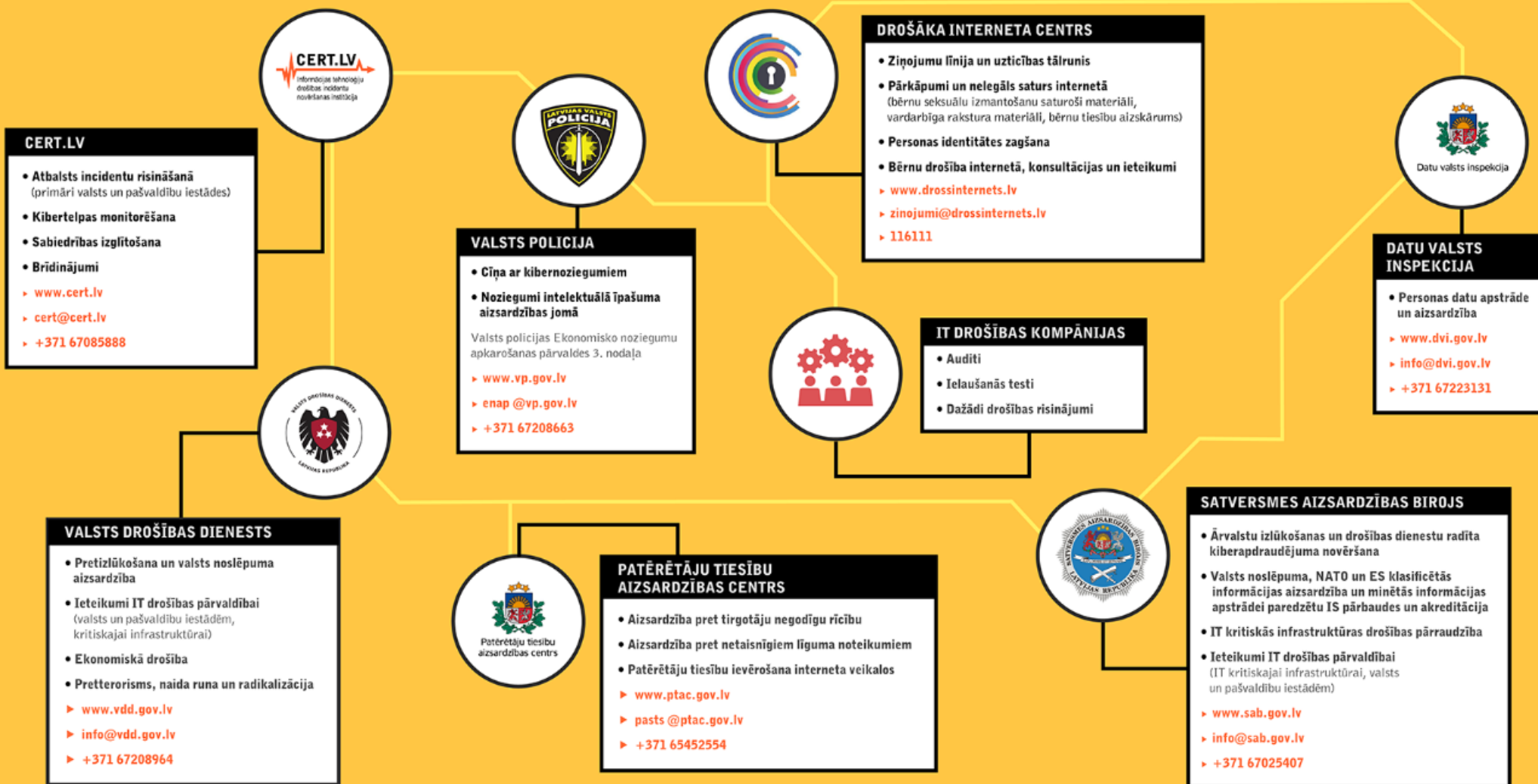
DNS ugunsmūris



JUMS IR AKTĪVS

ATBILDĪGĀS ORGANIZĀCIJAS LATVIJAS KIBERTELPĀ

Atbildības sfēras un kontakti: kur vērsties, ja saskaraties ar problēmu kibertelpā?



Attālinātā iepirkšanās





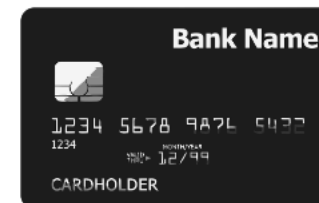
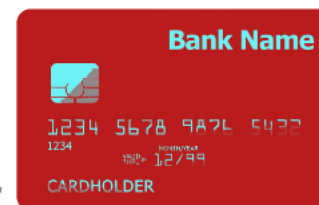
Lepirkšanās internetā :

- Maksājumu kartes dati ir
 - svarīgi Jums
 - interesanti ļaundariem

Labā prakse :

- ir nauda
- nav atļauti norēķinu internetā

- nav naudas
- ir atļauti norēķini internetā



Kopsavilkums

- tehnoloģijas mainās ātri
- cilvēki paradumus maina lēni
- drošība svarīgāka par ērtībām
- digitālā vēsture ietkmē mūsu nākotni
- sociālā inženierija - izaicinājums virtuālajā vidē
- katram pašam jāvērtē iespējamais apdraudējums
- labākā aizsardzība - saprātīga rīcība

Netici visam ko redzi

Tehnoloģijas

Pieredze Paradumi
Viedās ierīces

Vide

Lēmumi

Mediji

Kultūra

Atbildība

E-pasti

Bailes

Drošība

Resursi

Ideja

Organizācija

Cilvēks

Laundaris

Internets

Paroles

Integritāte
Konfidencialitāte
Pieejamība

Zināšanas

Informācija

Apdraudējums

Noteikumi